

GESCHIEDENIS.**HET CHARTER VAN CORTENBERG.**

1312.

Hertog Jan de Tweede had groote onlusten zien opryzen in de meeste steden van Brabant (1); de burgerklas en de ambachtlieden door den handel en door hunne nyverheid ryk geworden, konden niet meer verdragen dat de adel alleen meesterschap voerde, en van zyn hooger stand al te dikwyls misbruik maekte om de minderen te verdrukken. De klagten welke daerover door de stedelingen gedaen werden waren te billyk en te wel gegrond om onverhoord te blyven: ook ziet men dat in de onderscheidene kleine staten waer België toen ter tyd uit bestond, de vorsten, hier al wat vroeger daer wat later, hunnen stedelyken onderdanen allengskens regt deden, en hen uit de slaverny der grooten verlostten.

Jan II, die in 1294 zyn doorluchtigen vader in het hertogdom opgevolgd was, had het steen, en voorzag derhalve dat hy niet oud zou worden. Zyne ziekte nam daerenboven omstreeks 1312 zoodanig toe, dat alle hoop van leven verloren ging, waerdoor hy genoodzaekt werd om naer middelen uit te zien ten einde zyne erfenis zoo goed mogelyk aen zynen eenigen zoon over te maken. Deze was maer ruim twaelf jaren oud, en ging van den eenen kant eene schatkist zonder geld vinden, en van den anderen tegen inwendige twisten te kampen hebben. Om deze voor te komen, besloot de vader de klagten der stedelingen

(1) Zie den *Middelaer*, Eerste Jaerg. bl. 309 en vlg.

te doen ophouden, en beschreef eene groote vergadering te Cortenberg, alwaer hy met de voornaemste heeren van Brabant en de afgeveerdigden der aanzienlykste steden maetregelen zou beramen ten einde alle redenen van verdere ontevredenheid weg te nemen, en de inwendige rust gedurende de minderjarigheid zyns opvolgers te handhaven.

De vergadering werd gehouden in de maend van September 1312, en liep allergunstigst af door het vaststellen van verordeningen begrepen in het *Charter van Cortenberg*, hetwelk als de oudste grondwet van Brabant, als het beginsel der nmalige *Blyde Inkomsten* aen te merken, en derhalve voor onze geschiedenis van het grootste belang is.

Dit Charter vindt men in onderscheidene verzamelingen opgenomen, als in de *Plakkaten van Brabant* (1), in den *Luister van Brabant* (2), en elders (3); doch nergens is het nauwkeurig afgedrukt: spelling en bewoording verschillen overal min of meer van het oorspronkelyk opstel.

Dit berust op het stadsarchief van Leuven (4), geschreven op perkament in folio-plano gelyk het de gewoonte was, en voorzien van een groot aental zegels (5): althans daer is plaets voor zeven en zestig, welke er dan ook wel in 't begin zullen aengehangen hebben, doch heden verminderd zyn tot twee en twintig. Onder deze zyn er *tien* in goeden staet, de overige min of meer beschadigd. Dit ongeval is echter nog het geringste:

(1) I, bl. 122.

(2) I, bl. 69.

(3) Miræus, *Op. Diplom.* I, bl. 446, geeft slechts de namen op van die 't geteekend hebben.

(4) Het is ieder bekend dat Leuven eeuwen lang als de hoofdstad van Brabant gehouden werd; derhalve moet het niet verwonderen dat het originele Landcharter aldaer bewaerd is gebleven.

(5) Eertyds teekende men de oorkonden niet schriftelyk, want schryven was allemans zaak niet; maer ieder die er toe verplicht was hong zyn zegel aen het stuk.

het geheele Charter heeft veel geleden door de scherpheid van den inkt waermeê het geschreven werd, en die op menigvuldige plaetsen het perkament doorgevreten heeft, waardoor het allengskens moeilijker om lezen wordt, en eindigen zal met volstrekt onleesbaer te wezen. Wy dachten derhalve aen de minnaers onzer vaderlandsche geschiedenis eenen goeden dienst te zullen bewyzen, met het originele stuk, terwyl het nog tyd is, zorgvuldig van letter tot letter af te schryven, en zyn daertoe gemagtigd geworden by besluit van het kollegie van Burgemeester en Schepenen der stad Leuven, gedagteekend van den 12 April des loopenden jaers 1842.

Wy zyn in deze moeilijke taek geholpen geweest door den heer A. MERTENS, student van de Catholyke Hoogeschool, die de pen hield, terwyl wy de oorkonde oplazen of liever ontcyferden, en woord voor woord voorspelden. Wy leveren derhalve het vermaerd Charter van Cortenberg in zyne oorspronkelyke echtheid en zuiverheid, en zyn voornemens ook de twee *Confirmatiën* welke daerover in 1332 en in 1372 uitgeveerdigd zyn, volgens de origineelen op het zelfde stadsarchief bewaerd, aen onze Inteekenaren mede te deelen.

J. D.

In den name des Vaeder, Soens, en 1) Sheileghs Gheests, swelcs aneroepen es goet beghinsel en beste endsel 2). Wij Jan, bider gratien

1) Wy hebben de gestreepte *n*, gelyk zy in het handschrift overal voorkomt, vervangen door de *n* cursyf, ten einde men het koppelwoord gemakkelyk moge onderscheiden van het ontkennend *en*. Voort hebben wy ook waer 't noodig was hoofdletteren gebruikt, alhoewel zy by de eigenamen in het origineel niet staen.

2) *endsel*, einde. In den *Luister van Brabant* leest men: '*s welcs aneroepen es goedt beghinsel, beter middel, ende d'best endsel*. In de *Plakaten van Brabant* en in het originele stuk staen de twee woorden *beter middel* niet. Daer komen nog andere plaetsen voor, welke my hebben doen vermoeden dat er van dit Charter meer dan éene *expeditie* gemaakt is,

Gods hertoghe van Lothrike, van Brabant en van Limborch, aneroepende de hulpe Svaeder, Soens en Sheileghs Gheests, anesiende en begherende de salecheit onser vorderen 1), en oec de salecheit van ons van onsen hojr 2) en onser nacomelinghe, en de noet, profit en ghemeine nutscap en orbor 3) van al onsen lande, en al onser liede, rike en aerme, omme volcomene redene te doene, en te volghene met dogheden 4), alle arecheit achter ghelaten, en sunderlinghe omme de gheonstecheit 5) en de ghetrouwe dienste, die onse liede van onsen lande altoes hebben ghedaen onsen vorderen en ons, en dien wij hopen dat si altoes vortane doen selen, hebben onsen lieden en onsen lande gbemeinlec ghegheuen, mechtech en volcomen ons sins en onser redenen 6), met deliberacien en met volcomenen en ripen rade, en met ghemeinen en vollen gheuolghen, en gheuen te houdene en te ghebrukene ewelec vortane alle de pointe en articlen, en elc sunderlinghe die hier naer bescreuen staen. Dat es te verstaene :

I. — Eerstwaerf, dat wij, no 7) onse hojr, no onse nacomelinghe nemmermeer binnen onsen lande settinghe 8), no bede 9) nemen en selen, hensij 10) omme ocaison 11) van ridderscape 12) van huweleke,

waerdoor men dan ook sommige *varianten* zou kunnen uitleggen; maer ik weet niet of het wel de gewoonte was van onderscheidene originelen te maken.

1) *vorderen*, voorzaten.

2) *hojr*, erfgenamen.

3) *orbor*, gebruik.

4) *met dogheden*, met deugden. In den *Luister van Brabant* staet *meidogeden*, hetwelk men in den zin van *mededogen* zou kunnen opvatten; doch het gezegde wordt er niet klaerder door.

5) *gheonstecheit*, gunstigheid.

6) *mechtech*, enz. De hertog wilt zeggen dat hy goed by zyne zinnen was, en zyn volle verstand had.

7) *no*, noch.

8) *settinghe*, belasting.

9) *bede*, hulpgelden, in 't Fransch *subsides*. Men zie Kiliaen over 't woord.

10) *hensij*, het en zy, of gelyk wy thans zeggen, ten zy.

11) *omme ocaison*, ter gelegenheid.

12) *van ridderscape*, enz. De onderdanen, eens vrygemaekt zynde van

ochte van gheuangesse, en die bede sal men also weselec 1) nemen, dat niemen van onsen lieden daer mede ghequetst no verlaeden en sij.

II. — Vort selen wij houden en setten al onse lant te wette 2) en te vonnesse, en onsen lieden, riken en armen, wet en vonnesse doen ghelijc dat de brieuven spreken diere 3) op ghemaect siin, en in manieren 4) dat men de selve brieuve vanden vonnessen met goeden ripen rade versien sal, ochte enech point daer in es dat te beterne es, ochte te suaer 5) in eneghen dinghen onsen lieden en onsen lande, dat men dat altoes beteren en verlichten 6) sal metten rade der goeder liede van onsen lande, en metten ghenen die men daer toe kiezen ende ordeneren sal, ghelijc dat hier naer bescreuen es.

III. — Vort selen wij, onse hojr, en onse nacomelinghe alle onse vrie staden houden in haerre vriheiden en rechte die si harebracht 7) hebben, en houden en handelen de goede liede vanden staden 8) na drecht van elker stat van allen dinghen 9), en daerbouen 10) niet werken no laeten werken in engheerre manieren.

IV. — Vort selen wij en onse nacomelinghe bi ghemeinen rade van

alle willekeurige belastingen, moesten echter den Vorst ter hulp komen in buitengewoone omstandigheden, gemeenlyk ten getalle van zes : 1° ridderschap aen den oudsten zoon; 2° uithuwen van dochters; 3° gevangenis van den vorst; 4° reis over zee; 5° aenkoop van erfgrond; 6° tocht naer den keizer. In deze gevallen waren de onderdanen verpligt donativen te geven, en zulks was zeker billyk.

1) *weselec*, wyselyk.

2) *te wette*, enz. De hertog wilt zeggen dat de willekeur voortaan geen plaets meer zal hebben; maer dat het land en diens inwoonders zullen bestierd worden volgens bestaende of in te voeren wetten, en dat niemand zal gestraft worden dan naer geregtelyk vonnis.

3) *diere*, die er.

4) *in manieren*, enz. zoodanig nogtans dat de bestaende verordeningen zullen herzien, en, waer 't noodig is, verbeterd worden.

5) *suaer*, zwaer.

6) *verlichten*, verzachten, minder zwaer maken.

7) *harebracht*, die zy van ouds her meê gebragt hebben.

8) *staden*, steden.

9) *van allen dinghen*, wegens, omtrent, aengaende alle dingen.

10) *daerbouen*, boven of buiten 't regt niet handelen, of laten handelen.

onsen lande, kiesen binnen lands viere ridderen, de orborlecste 1) en de vroedste die men vinden mach, omme slands orbore 2), en drie goede liede van Louene, drie goede liede van Brussele, enen goeden man van Antwerpen, enen vans Hertoghen Bosche, enen van Thienen, en enen van Leuwe 3). En dese die aldus ghecoren worden, selen comen en vergaderen te Cortemberghe van drien weken te drien weken, ende selen mechtech siin (de welke macht wij hem 4) gheuen vor ons en onse nacomelinghe) te verhorne 5), en te wetene, ochte 6) enech ghebrec es in den lande van eneghen dinghen, alsoe vanden pointen die hier vore ghescreuen sijn, ochte hier namaels gheuallen 7) moghen, in wat manieren dat sij, ochte gheschien mach. En volle macht hebben van onsen weggen, en onse nacomelinghen, altoes alle dese dinghe te versiene, en te verbeterne, en alle andre goede dinghe te makene, en te ordeneerne op hare beste, na den orbore ons en ons lands; en dat 8) si daer mede doen en ordeneren selen, dat dat vast en ghestade 9) bliue, sonder nemmermeer daer jeghen te doene, ochte te comene van onsen weggen ochte onser nacomelinghen in engheerre manieren.

V. — En vort, ware dat sake, dat enech vanden vorgheseiden viere riddren, ochte vanden andren goeden lieden die hier toe ghecoren werden selen, van liue te doede ghinghe 10), ochte niet orborlec en ware te desendinghen, dat men dan enen andren kiesen en setten sal in sine stat 11), bi rade vanden anderen en der goeder liede vanden lande, al te Cortemberghe.

1) *de orborlecste en de vroedste*, de bekwaemste en de wysste.

2) *orbore*. Dit woord beteekent ook dikwyls nut, voordeel, dat slechts eene uitbreiding is van *gebruikelyk*.

3) *Leuwe*, Zout-Leeuw.

4) *hem*, hun.

5) *te verhorne*, en *te wetene*, te onderzoeken en te vernemen.

6) *ochte*, of.

7) *gheuallen*, voorvallen, voorkomen.

8) *dat*, hetgene wat.

9) *ghestade*, gestadig, bestendig.

10) *van liue te doede ghinghe*, uit het leven scheidde, kwame te sterven.

11) *in sine stat*, in zyn plaets.

VI. — En dese riddren en goede liede, die hier toe selen ghecoren worden, selen sueren ¹⁾ op de heileghen ²⁾ en op de heileghe Euangelien, dat si ons en onsen nacomelinghen, en allen den lieden van onsen lande, rike en aerme, wale ³⁾ bewaren selen naest ⁴⁾ hare macht, en elken houden in sinen rechte en recht gheschien doen na hare beste.

VII. — En ware dat sake dat de ridders en de goede liede vorgheheit te Cortemberghe eneghe dinghe maekten, visierden ochte ordeneerden, en wij, ochte onse nacomelinghen, ochte el yemen, ⁵⁾ die dinghe ochte enech daer af braken, ochte niet houden en wouden, so consenteren wij, en willent vor ons en vor onse nacomelinghe, dat men binnen onsen lande enghen vonnesse segghen sal ⁶⁾, noch dienst doen en sal, tote ane dier stont dat men die dinghe hilde en geschien dade, ghelijc dat vorgheseght es, en si daer ghemaect en gheordnert selen siin.

VIII. — En alle dese dinghe vorgheseght van pointe te pointe, ghelijc dat si hier vore ghescreuen sijn, ghelouen wij bi trouwen, en sueren hant ten heileghen, op de heileghe Euangelien, vor ons, vor onse hojr en nacomelinghe, omme nutscap en proffit ons en ons lands en onser liede ghemeinlec van onsen lande, ewelec vast en ghestade te houdene en te doene houden, sonder nemmermeer daer jeghen te comene, bi ons, no bi onse hojr ochte nacomelinghe, no bi niemene el, en dat wij nemmermeer, no onse nacomelinghe, no niemen van onsen wegghen, subtilheit, const, wech ochte engien ⁷⁾ souken en selen, noch pinen ⁸⁾ te vindene, daer wij mede hier jeghen comen mochten in eneghen manieren.

1) *sueren*, zweren.

2) *op de heileghen*, namelyk op hunne overblyfsels of reliquiën.

3) *wale*, wel.

4) *naest*, volgens hun vermogen.

5) *ochte el yemen*, of iemand anders. Het oude *el* is nog overig in *elders*, en *ellendig*.

6) *engheen vonnesse segghen sal*, geen regt zal plegen.

7) *engien*, list, kunstgreep.

8) *pinen*, zich moeite geven om, trachten, poogen.

IX. — En omme de meerre sekerheit en eweleke vestinghe van desen dinghen, so bidden wij, beuelen en heeten alle onsen baronen van onsen lande, ridderen, beide banerache 1) en andren, en allen wie sij siin die herscap hebben en houden binnen onsen lande, en den goeden lieden van onsen staden, grote en cleine, en manense 2) op de trouwe en de hulde die si ons schuldech siin, dat si alle de vorghe-noemde dinghe van pointe te pointe, ghelijc dat wise vore hebben gheloft te houdene, en op alselken heet 3) also wire 4) toc ghedaen hebben, ghelouen te houdene vor hen en vor hare nacomelinghe ewelec, vast en ghestaede.

X. — Vort bidden wij, beuelen en heeten alle de vorghe-noemde , die nu siin en wesen selen ten tijde, op de trouwe en de hulde vorghe-seght, waert dat wij, onse hojr, ochte onse nacomelinghe jeghen de dinghe en de pointe vorghe-noemt, in al ochte in deele, comen wouden , ochte die breken in enegher manieren, dat si ons, no onse hojr, no onsen nacomelinghen enghenen dienst, no hulpe en doen, no onderdanech en siin, tote ane dier stont dat wij ghebetert hadden, ochte doen beteren, en oprachten 5) alle de broken diere toe gheschiet waren, in den stat en der vormen ghelijc dat de dinghe en de pointe vorghe-noemt bouen ghescreuen en verclaert siin. En ware dat sake, dat enech van onsen baroenen, ridderen, banerache ochte andren, ochte el yemene, die herscap onder ons houdt, ochte liede van onsen staden die nu siin ochte ten tide wesen selen, enech van desen vorghe-noemden pointen breken wouden, ochte daer jeghen quamen in enegher manieren, ochte daer jeghen comen wouden, die hebben wij, al nu ghelijc dan, vor ons, vor onze hojr en nacomelinghe vor onwet-tech en vor onghetrouwe, en die vortane te enghenen orconscape 6), no te wette, no te vonnesse te staene.

1) *banerache*, of baenrotsen, dat waren ridders die 't regt hadden van met eigen banier uit te komen, in 't Fransch *chevaliers bannerets*.

2) *manense*, manen hen.

3) *heet*, eed.

4) *wire*, wy er.

5) *oprichten*, herstellen.

6) *te orconscape staen*, is als getuige verschynen, getuigenis aflcggen.

XI. — Vort bidden wij, beuelen, heeten en maenen alle onsen baronen, riddersen, cnapen en lieden van onsen staden, op de trouwe, hulde en heet vorgheuoemt, dat si ewelec alle de dinghe en pointe vorgheseght, en elc sunderlinghe deen den andren houden doen, met eendrechtecheiden, en daer toe helpen met crachte en met machte, waert datter yemen jeghen quame, ochte comen woude in enegher manieren.

En omme alle dese dinghe en pointe vorgheseght en elc bi hem van ons, van onsen hojr en nacomelinghe te houdene ghelijc dat vore ghescreuen es, ewelec vast en ghestaede, daer toe verbinden wij ons, onse hojr en nacomelinghe, en renunciieren en vertien vor ons, en vor onse nacomelinghe, alle dier dinghe beide van faite en van rechte, in general en in special, die ons ochte onsen nacomelinghen helpen mochten, ochte in staden staen ¹⁾ jeghen dese letteren, en daer dese jeghenwardeghe letteren, in al ochte in deele, hare cracht, ochte hare virtut verliesen mochten, in enegher manieren.

En in oronscapen, vestinghe en eweleker ghedinkenessen van allen desen dinghen, die hier vore ghescreuen siin, so hebben wij Jan bi der gratien Gods hertoghe vorgheuoemt, dese jeghenwardeghe letren beseghelt met onsen seghele, en bidden vriendelec en erenstelec ²⁾ onsen lieuen ghetrouweghen minen her Gherarde graue van Ghuleke, minen her Arnaude graue van Loen, minen her Reynaude here van Valkemborch en van Monioye, mine here Florens Berthoud here van Mechelne, mine her Gherarde here van Diest borchgraue van Antwerpen, minen here Rasse here van Liedekerke en van Breda, minen her Gherarde here van Horne, minen her Arnoude here van Wesemale, marscalc van Brabant, minen her Arnoude van Wesemale here van Berghen, Heinric van Louene, Philipse graue van Vianen here van Grimberghen, minen her Philipse van Vianen here van Rumste, Woutre here van Edenghen, minen her Heinric Berthout here van Duffle en van Ghele, minen her Gossine van Godsenhoue, minen her

1) *in staden staen*, dienstig zyn, te pas komen.

2) *erenstelec*, ernstiglyk.

Philipse van Liedekerke here van Huluenhout, minen her Jan Berthout die men heet van Berlaer, here van Keerberghe, minen her Willemen here van Cranendonc, minen her Heinric Camerlinc here van Heuerle, minen her Janne here van Sombrefte, minen her Gherarde van Quakebeke, minen her Godeuaerde sinen broeder riddren, minen her Daniele van Bochout riddre, minen her Gherarde here van Herlaer, minen her Rassen van Grauen riddre, Minen her Jan Myewe onsen broeder 1) here van Wauere en van Donghelberghe, minen her Arnoude van Helbeke riddre, minen her Arnoude Lombard van Ysthe 2), minen her Willemen van Boulter riddre, minen her Robbrechte van Ghore riddre, minen her Nicole van Dorne, minen her Gherlacke vanden Bosche, minen her Henrike van Meldert, minen her Janne van Raedsenhoue den ouden, minen her Janne van Raedsenhoue den jonghen, minen her Carle vander Riuieren, minen her Janne van Ophem, minen her Jacoppe van Gentines ridderen, Janne here van Augimont en van Walhem, Gherarde here van Marbays en borggraue van Brussele, Gherarde here van Ghete, Lodewijc van Lummele voght van Haspegauwe here van Chaumont, Willen here van Rotselaer, Alard here van Reuie 3), Robbrechte van Asche, Gerarde van Aa, Renier Bordon van Haley, minen her Heinric van Wanghe riddre, Jan here van Cuyk, Arnoud here van Creynhem, Jan van Husdeine, miin her Godeuaert vanden Bosche riddre, minen her Renier van Borlaumont here vander Bruyere, minen her Otten van Cuyke, minen her Arnoude van Diest, minen her Thomas sinen broeder, minen her Arnoude van Leuedale ridderen, en Woutren van Berchem.

En onsen lieuen lieden van onsen staden, en van onsen vriheiden van onsen lande, dats te wetene van Louene, van Brussele, van Antwerpen, vans Hertoghen Bosche, van Thienen, van Leewe, van Neuele, van Gheldenake, van Genappe, van Liere, van Heirthals, van Turnhout, van Hanut, van Viluorden, vander Vuren, van Hysthe,

1) *onsen broeder*, Jan Myewe was bastaerd-zoon van hertog Jan I. Zie Butkens, I, bl. 334.

2) In den *Lustier van Brab.* leest men *Issche*, in de *Plakkaten, Jisce.*

3) *Reuie*. In den *Luist.* staet *Ravie*; in de *Plakk. Reme.* Het is waerschynlyk *Reves* in Waelsch-Brabant.

van Merchtene, en vander Capellen, dat si hare seghele hanghen metten onsen ane dese jeghenwardeghe letteren, in kennessen der waerheit, en in ghestedecheiden en eweleken vestinghen van allen den dinghen en pointen vorgheeneemt.

En wij Gherard graue van Ghuleke, Arnoud graue van Loen, Reynaud here van Valkemborch en van Monioye, Florens Berthout here van Mechelne, Gherard here van Diest borggraue van Antwerpen, Rasse here van Liedekerke en van Breda, Gherard here van Horne, Arnoud here van Wesemale, marscale van Brabant, Arnoud van Wesemale here van Berghen, Heinric van Louene, Philips graue van Vianen here van Grimberghen, Philips van Vianen here van Rumste, Wauter van Edenghen, Heinric here van Duffle en van Ghele, Goessin van Godsenhoue riddre, Philips van Liedekerke here van Huluenhout, Jan Berthout die men heet van Berlaer here van Keerberghe, Willem here van Cranendone, Heinric Camerline here van Heuerle, *minen her* 1) Janne van Sombreffe, Gherard van Quakebeke, Jan siin broeder, Daniel van Bochout riddersen, Gherard here van Herlaer, Rasse van Grauen riddre, Jan Miewe here van Wauere en van Donghelberghe, Arnoud van Helbeke, Arnoud Lombard van Isthe, Willem van Boulér, Robbrecht van Ghore, Nichole van Dorne, Gherlac vanden Bosche, Heinric van Meldert, Jan van Raedsenhoe doude, Jan van Raedsenhoe de jonghe, Carle van der Riuieren, Jan van Ophem, Jacob van Gentines riddren, Jan here van Augimont en van Walhem, Gherard here van Marbays borggraue van Brussele, Gherard here van Ghete, Lodewijc van Lummele voght van Haspegouwe here van Chaumont, Willem here van Rotselaer, Alard here van Reuie, Robbrecht van Asche, Gherard van Aa, Renier Bordon van Haley, Heinric van Wanghe riddre, Jan here van Cuyk, Arnoud here van Crayenhem, Jan van Husdeine, Godenaerd van den Bosche riddre, Renier van Borlaumont here vander Bruwiere, Otte van Cuyk, Arnoud van Diest, Thomas van Diest siin broeder, Arnoud van Leuedale riddren en Wouteren 2) van Berchem.

1) *minen her*. Dit staet er te veel, en zal vermoedelyk aen de pen van den schrijftsteller ontvallen zyn.

2) *Wouteren*. Het moest *Wouter* zyn.

En wij scepenen en raet vanden vorghenoemden staeden en vriheiden van Brabant, mids beden, gheheet en beuelen ons liefs Heren shertoghen vorghenoemt, ghelouen met trouwen en op de vorghe-noemden heet, en op de hulde die wij onsen vorghenoemden here sculdech siin, alle de dinghe en de pointe vorghenoemt ewelec te houdene vast en ghestade, ghelijc dat se onse here vorghenoemt heeft gheloft te houdene, en ons heet en beueelt te houdene, en in orconscapen hier af en in eweleker ghedenkenessen en ghestedecheit van allen desen dinghen, mids ons heren bede, heetene en beuelen, so hebben wij onse seghele ghehanghen metten sinen an dese jegenwardeghe lettren in kennessen der waerheit.

En wij Jan hertoghe vorghenoemt en willen niet, al waert dat an jeghenwordeghe lettren een seghel ochte meer ghebraken vanden ghenen die hier vorghenoemt siin, dat daer omme dese lettren hare cracht verliesen in negheenen van haren punten, noch in engheerre manieren ghemindert siin; maer wij willen dat dese lettren in al haren punten in hare cracht en in hare volre virtut bliuen, ghelijc dat alle de seghele van allen den dinghen diere vore ghenoecht siin, en van al den ghenen der ane ghehanghen waren 1).

En ghelouen op onsen eet vorghenoemt, waert van eneghen pointe vorghenoemt yet te lattel ghedaen, ochte datter yet ane ghebrake te doene, dat wi dat ochte onse nacomelinghe altoes voldoen selen, waer bi dat al de dinghe vorghenoemt in eweleker ghestedecheiden bliuen en bliuen selen. Dese lettren waren ghemaect int jaer vander Incarnatien ons Heren alse men screef MCCC en tweleue, inde maent van Septembre, Swoensdaghs vor Sente Baefs dach.

1) Hier schynt ook eene misstelling te zyn. In den *Luister* en de *Plakk. van Brab.*, leest men : *gelijc dat alle de segele van allen den ghenen diere vore ghenoecht sijn, daerane gehangen waren.* En zoo is het duidelyker.